

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"

חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ח ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

מסכת שבועות ל"ה-מ"א

בס"ד, כ"א אב תש"ע

גליון מס' 584

השבוע בגליון

הצרת עוביה של אות משם ה'

- ◆ סיוד בית כנסת שעל קירותיו כתובים השמות הקדושים
- ◆ הדבקות סידור על קירות בית כנסת
- ◆ הפתרון לכורכי הספרים
- ◆ מחיקת שם השם ונטפליז
- ◆ מחיקת ניקוד של שם ה'

- ◆ כל ישראל ערבים זה לזה
- ◆ האומה נוטלת אחריות על נער בר מצווה
- ◆ מנהגי ישראל - באלו מנהגים חייב אדם לדבוק
- ◆ יולדת שנדרה - בני יוקדש ללימוד תורה
- ◆ חובה לכבד "תלמידה חכמה"?

דף לה/א ויש שמות שאין נמחקין

סיוד בית כנסת שעל קירותיו כתובים השמות הקדושים

חומרתו הרבה של איסור מחיקת שם מן השמות הקדושים ידועה לכל. הפוסקים דנים רבות במחיקת שם ה' באופנים שונים, ואחת השאלות המעניינות והמעשיות ביותר היא, האם גם כיסוי שם ה' נחשב למחיקתו?

הדבקות סידור על קירות בית כנסת: גאב"ד שטרסבורג, הגרא"ד הורביץ זצ"ל כותב בספרו (שו"ת "קנין תורה בהלכה" ח"ב סי' נ"ז): "בימי ילדותי בגליציה אזכור בבית הכנסת בעירנו שהיה דבוק בכותל שלצד הפתח כמעט סידור שלם, עמוד אחר עמוד, עבור המתפללים שאין להם סידור. ומסתמא בצד השני היה גם כן נדפס, והיה דבוק לכותל לעולם, ונמצא שלא חששו מה שהשמות הקדושים דבוקים ומכוסים. אך מי יודע אם היה כל זה ברצון חכמים? כי נער הייתי ולא ידעתי לשאול על זה". סיפור זה נכלל בתשובתו למהדיר ספרים ששאלו, אם מותר להזביק דפי ספרים ישנים על לוחות צילום הדפסה, כדי להדפיסם מחדש. על ידי ההדבקה מתכסה צידו השני של הדף בלוח הצילום, באופן בלתי ניתן להפרדה. השמות הקדושים שבצידו הדבוק של הדף אינם נמחקים, אך מתכסים לעד. זהו בדיוק המקרה המתואר בהדבקות דפי הסידור על קירות בית כנסת. המותר הדבר? [קירות בית הכנסת כבר עמדו לדיון בפני הפוסקים, כאשר נכתבו עליהם שמות והיה צורך לעשן את הקיר, והם אסרו זאת (ראה "נודע ביהודה" או"ח סי' י"ז, הובא ב"פתחי תשובה" יו"ד סי' רע"ו ס"ק ט'). אולם, העישון מהווה מחיקה, לעומת ההדבקה שאינה אלא כיסוי בעלמא]. כמאה וחמישים שנה לפני כן נשלחה שאלה דומה אל רבי עקיבא איגר זצ"ל (שו"ת "רעק"א ח"ב סי' ט"ו), על כורך ספרים בעיר ליפנא שהדביק דפים על גבי דפים, ועל ידי כך התכסו השמות הקדושים באופן בלתי הפיך.

מתברר, ששנים רבות לפני כן נשאלו שני גדולי עולם, רבי מאיר איזנשטט זצ"ל, בעל "פנים מאירות" (ח"א סי' מ"ה) ובעל "מעיל צדקה" (סי' כ"ג), על אודות סיוד כתלי בית כנסת שנכתבו עליהם שמות קדושים. "פנים מאירות" כתב, כי הדבר מותר, וכהוכחה הביא את ציווי התורה לבני ישראל אשר עברו את הירדן, לכתוב את התורה על אבנים ולאחר מכן לסודן בסיד (עיי' סוטה לה/ב). אולם, לדעת בעל "מעיל צדקה", יש לחלק בין המקרים. סיד על אבן ניתן לגירוד בלא שייזוק הכתב שעל האבן. לעומת זאת, סיד על גבי סיד אינו ניתן לקילוף בפני עצמו. כאשר אפשר ליטול את הכיסוי והכתב ישאר על מכוננו, אין בכיסוי משום מחיקה. אולם סיוד כתלי בית הכנסת לא יאפשר גישה לשם ה' לעולם [כפי הנראה, כתב הגר"ע"א, חזר בו בעל "פנים מאירות" מדעתן].

דבר העורך

התקף לב

יהודי זקן שהמתין עמי לפני שנים אחדות לאוטובוס שבושש לבוא, שח לפני את משנתו על רגל אחת. "לדדי", אמר, "העולם נחלק לשני סוגי אנשים - אלו שמדייקים בזמנים, ואלו שאינם מדייקים!". דומה כי רבים מאיתנו פוסחים על שני הסעיפים... לפיכך, כאשר לפני שבוע ימים נשמעה מן העבר השני על שפורת הטלפון הבטחה: "בשעה שמונה בדיוק אופיע למפגש". פקפקתי קמעא. ברם, מששב והדגיש נחרצות בטון שאינו משתמע לשני פנים: "בשמונה ב-ד-י-ו-ק", התחלחלתי קמעא. דימיתי בעיני רוחי פלוני אלמוני שעניבתו מהודקת לחולצתו בתפסן מיוחד, וחליפתו הנקייה מכל רבב מונחת עליו כעל קולב, הליכתו מדודה, ומידי דקה, בדיוק, הוא מביט בשעונו כדי להתעדכן במספר השניות שחלפו. במוחו האנליטי סדורים למופת שמות האנשים שאיחרו למפגש עמו, ודיבורו כמונה מעות. בסקרנות מהולה בחשש, התייצבתי במקום המפגש חמש דקות לפני השעה שמונה. הוא כבר היה שם. **טרם** היה סיפק בידי להתאושש למראהו - לא עניבה תפוסה בחולצה ולמנען האמת, ללא עניבה כלל - חליפתו, טוב... ושעונו, כך למדתי בהמשך המפגש, שוחה בכיס מקטורנו - פתח האיט וסיפר בשטף את המעשה הבא. **"אני** בן אדם בריא בדרך כלל", פתח, תוך שהוא טופח על חזהו בשביעות רצון. "אבל, אתה יודע, רופא המשפחה המליץ על בדיקה שגרתית. רעייתי לחצה, ילדי המליצו, ומתוך מחשבה זחוחה ניגשתי למכון הרפואי לעריכת הבדיקות השגרתיות, ולו כדי להוכיח ליקירי, שככל הנראה הם יהיו בחברתי הבריאה בעשרות השנים הקרובות.

עילוי נשמת

הר"ר **מנחם ספרברג** ז"ל
ב"ר מרדכי שמעון ז"ל
יליד ירושלים, מייסד יקבי אפרת
נלב"ע כ"א מנחם אב תשס"ח
תנצב"ה
הונצח ע"י בני משפחתו שיחיו

עילוי נשמת

הרה"ג
רבי **ישראל יהושע פוגל** ז"ל
ב"ר יעקב שמעון ז"ל
ר"מ בבית מדרשו, תלמיד חכם מובהק, ירא
שמים מרבים, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה.
תנצב"ה
מוקיריו ורעיו אברכי הכוללים, לומדי השיעורים,
הרב חיים דוד קובלסקי

עילוי נשמת

מרת **ברוריה חסידה שורץ** ע"ה
ב"ר משה ישעיהו גוטוטר ז"ל
נלב"ע כ"ד באב תשנ"א
תנצב"ה
הונצחה ע"י ידידנו
הר"ר **משה שורץ** ומשפ' שיחיו - רעננה

נר ה'

נשמת אדם

לעילוי נשמת

מרת **ורדה שניצר** ע"ה ב"ר מאיר ז"ל
נלב"ע כ"ה מנחם אב תשס"ב **תנצב"ה**
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

למעשה, פוסקים רבים (המהרש"ם י"ד סי' קפ"ד, רעק"א שם בשם הפמ"א והמע"צ שם ועוד) החמירו שאין לכסות את שם ה' בכיסוי שאינו ניתן להסרה (לעומתו, ב"עצי לבונה" י"ד סי' רע"ו היקל בכך).
הפתרון לכורכי הספרים: העצה שאפשר להעניק לכורך הספרים בליפנא ולמהדיר הספרים בשטרסבורג היא, להדביק פיסת נייר על השמות הקדושים או על העמוד כולו, כשהדבק מונח בקצוותיה בלבד, ונדבק סביבות האותיות ולא עליהן ממש. על ידי כך, לא ינזקו השמות הקדושים החבויים תחתיה בבטחה, כאשר יוסר הדף המכסה אותם (רעק"א שם. עיי"ש שכתב "שזה אם אי אפשר על ידי נכרי").

דף לה/ב כל הטפל לשם... לאחריו אינו נמחק

מחיקת שם השם ונטפלין

בסוגייתנו אנו למדים כי "נטפלין" - אותיות שהצטרפו בכתיבה לשמו של הקב"ה, כגון, "אלוקיך", "אלוקינו", "אלוקיכם" - קדושות ואסור למוחקן. לדעת רבים, דין זה הוא מדרבנן (ט"ז י"ד סי' רע"ו ס"ק ד' ועוד. עיי' שו"ת "נודע ביהודה" קמא י"ד סי' ע"ו, קס"ט ועוד), אך יש הסוברים, כי איסור זה מן התורה ("אור החיים" דברים, פרשת ראה, ושו"ת "חתם סופר" י"ד סי' רפ"ג). "האור החיים" הקדוש אף מצא רמז לכך בפסוק (דברים יב/ד) "לא תעשון כן לה' אלקיכם", אשר ממנו למדו חז"ל את איסור מחיקת שם ה'. לדבריו, התיבה "לה'" רומזת לכל שמות הקב"ה המנויים בסוגייתנו, והתיבה "אלקיכם" מרמזת על איסור מחיקת כל האותיות הנטפלות לשמות ה'.

מחיקת ניקוד של שם ה': שאלה מעניינת נשאל מהר"ל (שו"ת סי' קצ"ב), אם מותר למחוק את סימני הניקוד של שם ה'; והשיב, כי אף על פי שהניקוד הוא כ"נשמה לאותיות", כדברי רבינו בחיי, מותר למחוק, מפני שתורת הניקוד נמסרה למשה רבינו בעל פה והניקוד אינו חלק משמות ה'; אלא פירוש בלבד, ואינו חובר לגוף אחד עם האותיות [עיי' "מנחת חינוך" מצווה תל"ז, שהמקד את שם ה' בניקוד שגוי, הרי הוא כמוחק את שם ה' ועובר על איסור מדאורייתא. וראה ב"ברכי יוסף" סי' רע"ו אות כ"ו בשם מהר"י חאגיז שנסתפק בדבר, והובא ב"פתחי תשובה" שם ס"ק י'. רבני בית מדרשנו העירו, שיש מקום לדון בחילוק בין דין זה לדינו של המהר"ל הנזכר].

הצרת עוביה של אות משם ה': בקשר ל"נטפלין" גם נידונה שאלת הצרת אותיות שם ה'. לעיתים נזקק הסופר להפחית מעט מעבייה של אות, כדי להתאימה לחברותיה, או כדי ליצור מרווח מתאים בין מלה למלה. לדעת "נודע ביהודה" (שו"ת, י"ד סי' קס"ט), הרי זה בכלל "נטפלין", עביה של האות חשוב כנסמך וכנטפל לשם ה', ואין למחוק.

אולם, "מנחת חינוך" (מצווה תל"ז) מתיר לכתחילה לעשות כן. לדעתו, קיים חילוק מהותי בין מחיקת אות הסמוכה לשם ה'; למחיקת חלק מעבייה של אות משם ה' עצמו. שכן, המוחק את נטפלת ביצע פעולת מחיקה. אך הצרת עבייה של אות אינה פעולת מחיקה כלל, שהרי האות נותרת. אולם, הפוסקים הסכימו כי יש איסור לעשות כן, לכל הפחות מדרבנן. אמנם, כאשר המחיקה דרושה לצורך הכשרת ספר תורה, לא נאסרה מחיקה זו (עיי' "קסת סופר", לשכת הסופר חקירה י"ד).

כיצד מותר לכתוב את שם ה'? הבה נתבונן בסופר סת"ם העושה את מלאכתו נאמנה ועומד לכתוב את השם ה'-ה'-ו'-ה'. לאחר כתיבת שתי האותיות הראשונות, לפניו שם קדוש: י'-ה'. כאשר הוא ממשיך וכותב את האות השלישית, "ואו", הוא מבטל את משמעות המלה בעלת שתי האותיות שכבר נכתבה. האם בכך אין הוא מוחק את שמו של הקב"ה? [אמנם, עם סיום כתיבת האות הרביעית נמצא שלא מחק מאומה, אך לכתחילה, עדיף שלא לקלקל כלל, עיי"ש שהוכיח כן].

מכח שאלה זו הוכיח בעל "מנחת חינוך" (מצווה תל"ז), כי אין לכתוב את שם ה' מן הסוף להתחלה. שכן, לו היה מותר לעשות כן, היו הסופרים צריכים לנהוג כך, כדי שבמהלך כתיבתם לא ימחקו את שם ה', שכבר נוצר על ידי כתיבת שתי האותיות הראשונות... [זו היתה מעלתו של בן קמצר (יומא פ"ג משנה י"א), אשר כתב את שם ה' בארבע קולמוסים בבת אחת]. (ועיי' "פתחי תשובה" סי' רע"ו ס"ק ה' וב"לשכת סופר" חקירה י' מה שהשיג על דבריו).

משעוסקים אנו בכתיבה בסדר הפוך, נציין את שאלתו של רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל על דברי גמרתנו, כי רק הנטפלין לשם לאחריו מתקדשים - "למד" זו - "לה" - אינה מתקדשת, שכן, בשעת כתיבתה לא היה מאומה בינה לבין שם ה'. רק אותיות נלוות שנכתבו לאחר כתיבת שם ה', מתקדשות.

שאל רבי צדוק הכהן: ומה דינה של אות נלווית, אשר נוספה לראש המילה לאחר שכבר נכתב שם ה', כגון, שלאחר שכתב ה'; הוסיף את האות "למד" בראשה? מסתבר, אמר רבי צדוק, שבמקרה זה האות "למד" תתקדש ("אוצר המלך", יסודי התורה, פ"ו הל' ג'). אולם בעל "לשכת הסופר" חולק על כך (סי' י"א ס"ק י"ד עיי"ש, ועיי' "פירות תאנה" לשבועות, כאן, עמודים קמ"ז-ח).

דף לט/א שכל ישראל ערבים זה בזה

כל ישראל ערבים זה לזה

גמרתנו עוסקת בכלל הידוע "כל ישראל ערבים זה בזה". כלל זה אינו פתגם מרהיב לביטוי האחוה השוררת בין יהודי לרעהו, אלא הוא נושא בחובו את האחריות הכבדה המוטלת על כתפי כל איש ישראל למעשיו של רעהו היהודי, כאשר יש בידו למנוע את מעשה העבירה, ואם לא עשה כן, הרי הוא נתפס בעונו, אף כי אין ענשו חמור כשל החוטא [לבד משבועה, שנאמר בה "לא ינקה" ועבירות חמורות. עיי' תוס' ד"ה "שנאמר"].

צילום משמאל, צילום מימין, והבדיקה הסתיימה. ביציאתי מחדר הבדיקות, שלשל פקיד הקבלה פתק זימון לידי, לקבלת התוצאות. ב"ה, איני זקוק לפתקאות. הצצה חפוזה במספר טלפון או בהזמנה לחתונה, והפרטים חרותים במוחי. נדרשתי להתייצב בעוד חודש ימים בשעה שש אחרי הצהרים. בדיוק.

נו, נו, בדיוק.
לא דימיתי בנפשי שמחשבות עגומות יקננו בליבי ביום קבלת התוצאות. ומה יהיה אם... ואיך אודיע אם... גירשתי מחשבות זדוניות אלו ממוחי, ובראש מורם פסעתי למכון הלב כדי לקבל את התוצאות, המשמחות ומובן.
בסכנות השעה שש נכנסתי אל הלובי המהודר של המכון. פגישה עם ידיד ותיק היתה בשבילי הפתעה נעימה, ועוד במקום כזה, ביום שכזה. שוחחני על הא ועל דא, והנה, מן הקומה השנייה נשמע קולה של המזכירה הרפואית, "מר משה... בבקשה להכנס. מר מ..."

הזרזתי לעלות לחדרו של הרופא, תוך נסיון שלא להתאמץ יתר על המידה. עוד חסר היה לי שהוא יודיע לי כי קצב פעימות הלב שלי מואץ יתר על המידה.

התיישבתי מול הרופא. ניסיתי לחלץ ממנו חיך. פעם, פעמיים, ללא הועיל. מבע פניו היה אטום לחלוטין. הוא נעץ את עיניו ממושכות בצילומים שהחזיק בידיו, ואני, הסכנתי לשבת בדממה.

"תראה מר משה", פלט באחת, כיווץ את שפתיו והמשיך. "המצב לא טוב. עליך לעבור סדרת בדיקות נוספות, מקיפות יותר, אך כבר עתה ברור, כי עליך להתכונן לניתוח מעקפים דחוף. איני מבין איך לא קרסת. למעשה, ניתן לומר, שאין לך לב. מבחינה רפואית כמובן."

אני הרגשתי, כי עוד מעט קט, גם מבחינה פיזית לא יהיה לי לב.

ארבעים שנה לא עשו לי מדרגות דירתי הממוקמת בקומה רביעית, את שעשה לי רופא זה בחצי דקה.

"אתה בטוח?" שאלתי אותו, ומיד התחרטתי. "לא שואלים רופאים שאלות כאלה", הסבירו לי אחר כך.

"מה זאת אומרת בטוח", זעף. "אני בטוח בדברי, כשם שאתה בטוח ששמך הוא משה חיימסון."
"מה???" שאגתי.

"אדוני, תרגע בבקשה", פלט ביבושת, בעודו שולף זריקת הרגעה מכיס חלוקו הצהור.
"מה???" שאגתי.

"מר חיימסון, אני מבקש ממך להרגע. לטובתך", הוסיף באיום וצייד בעיניו לעבר חוד המחס.
"אבל לא קוראים לי חיימסון!!!"

"מה???" שאג הרופא.
"שמי אינו חיימסון!!!"
"מה???" שאג הרופא שנית.

הפעם היה זה תורי. "אדוני, תרגע בבקשה", אמרתי לו. "לטובתך..."

כשוך ההלם התברר, כי לאחר שאני, משה כהן, לא הופעתי בחדרו של הרופא במועד שנקבע לי, התבקשה המזכירה לזמן לחדרו את הבא בתור, אדם בשם משה חיימסון...

לאחר שנרגענו שנינו, יצאתי מן החדר, וראיתיו, את חיימסון, יושב זחוח בחדר ההמתנה. נשאתי בליבי תפילה חרישית לשלומו, ונמלטתי מן המקום כלעומת שבאתי.

הוא התרווח אחרונית על כסאו, נשם עמוקות ונעץ בי מבט משועשע. "אתה מבין מדוע אני מספר לך זאת? הזמן, הזמן, ידידי, הזמן, הזמן הוא ידיו הטוב ביותר של האדם, אך אם האדם מזלזל בו, הוא הופך לאויבו המושבע.
איחור של מספר דקות גורליות, שינה אותי לחלוטין.
אני קורא את עלונכם בקביעות. אתם מרבים להתייחס למעלה העצומה של קביעת עיתים לתורה. בסיפורי אני רוצה להדגיש גם את הצורך

הגדול לדייק בזמן. היום אני כבר יודע, שגם לאיחור של מספר דקות לשיעור הדף היומי, עלולה להיות השלכה גורלית. בשל חסרון ידיעת קטע הגמרא הראשון, אני עלול להוציא דברים מהקשרם, ולאורך מסכת שלמה לטעות בנושא מסויים.

הזמן, ידידי, הזמן.

"אני חייב להפרד ממך", סיים. "קבעתי ללמוד חברותא בשעה שמונה ארבעים וחמש"...

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעבודה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה.
כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק, פקס: 03-570-67-93
mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

האם על "ערב" לחזור בתשובה לאחר שהחוטא חזר בתשובה? מחלוקת מעניינת בין הפוסקים, מסייעת בידינו לעמוד על מהות "ערבות". העובר על איסור צריך לחזור בו ולשוב בתשובה שלמה. אלא, שנחלקו גדולי ישראל מה דינו של זה שנכשל בכך שלא פעל בהתאם לחובת הערבות המוטלת עליו ולא מחה בידי עובר עבירה, ולבסוף, עובר העבירה חזר בתשובה. לדעת רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל, עדיין היהודי שלא מחה, צריך לחזור בתשובה ("יערות דבש"). אולם, לדעת אחרים, מאחר שהחוטא חזר בתשובה שלמה ועוונתו התכפר לו, שוב אין הוא צריך לחזור בתשובה ("חקרי לב", הובא ב"שדי חמד" ח"ז מערכת ה' אסיפת דינים אות ב.). [אמנם, עליו לשוב בתשובה על ביטול מצוות תוכחה].

הערב נחשב כמי שחטא בעצמו? בספר "דעת חיים" (להרה"ג ר' חיים פרץ שליט"א) כתב הסבר נאה לפירוש מחלקתם, ולפיו, שורש המחלוקת נעוץ במחלוקת יסודית על "תפקידו" של הערב. יש הסוברים, כי מי שלא מחה בעובר עבירה, נחשב כמי שעבר את העבירה בעצמו. מעתה, מה תועיל תשובת החוטא האחד לרעהו? אולם יש הסוברים, כי אינו נחשב כחוטא בעצמו, אלא עליו לשאת בעונש על אותה העבירה, מתוך אחריותו לנעשה. לפיכך, משחזר חבירו בתשובה, בטל העונש.

בקשר לנידון זה, חוקר בעל "פרי מגדים" (בספרו "תיבת גמא", הובא ב"פתחי תשובה" יו"ד סי' קנ"ז ס"ק ה'), אם אדם חייב להוציא את כל ממונו כדי לקיים מצוות התוכחה ולמנוע מחבירו לעבור איסור. מחד גיסא, מצוות "תוכחה" היא מצוות עשה, ואדם אינו מחוייב להוציא את כל ממונו לקיום מצוות עשה (עיי' "שולחן ערוך" או"ח סי' תרנ"ו). מאידך גיסא, אם מחמת דין הערבות, הוא נחשב כמי שעושה בעצמו את האיסור, יש, איפוא, להחשיב זאת כהוצאת ממונו כדי להמנע מ"לא תעשה" ואדם מחוייב להוציא את כל ממונו כדי שלא לעבור על איסור.

חקירה יפה, אך יתכן, כך עולה מדברי האחרונים, כי לכל הדעות, אין אדם זה נחשב כעובר עברה. שכן, החטא נזקף לחובת האדם שהיה בידו למחות ולמנוע את ביצוע העבירה. מידוענו, אשר אינו חייב להוציא את כל ממונו על "מצוות עשה" של "תוכחה", נחשב כמי שאין באפשרותו לקיים את המצווה! ואין, איפוא, לגולל עליו את חטאו של החוטא (עיי' "פתחי תשובה" שם).

ערבות כללית שאינה תלויה בדבר: בנוסף על "ערבות" הבאה לידי ביטוי בנטילת אחריות על מעשים שניתן למנעם, קיימת "ערבות" כללית, שאינה תלויה בדבר. במדרש (חזית פ"א על הפסוק "משכני") כתוב, שבשעה שעמד הקב"ה לתת את התורה, הוא ביקש מבני ישראל ערבות לקיומה, והם הביאו לו את בניהם כערבים. ואכן, במסכת שבת (לג/ב) מובא, כי צדיקים ותינוקות של בית רבן נתפסים בעוון הדור. קיים, איפוא, קשר ישיר בין כל יהודי ויהודי באשר הוא.

מדוע אומרים "תחנון" ביום בר המצווה? כידוע ("שולחן ערוך" או"ח סי' קל"ד סעי' ד'), אין הציבור נופלים על פניהם כאשר בעל שמחה, כגון, אבי הרך הנימול, או חתן, משתתפים באותה תפילה. אולם, הלכה זו אינה תקפה לגבי נער ביום בו הוא נכנס בעול תורה ומצוות.

האומה נוטלת אחריות על נער בר מצווה: המקובל רבי יצחק אלפיה זצ"ל כותב בספרו "שיח יצחק" (הובא בשו"ת "ציץ אליעזר" חלק י"א סי' י"ז), כי מאחר שכל ישראל ערבים זה לזה, הרי שבאותו יום כלל ישראל נוטלת אחריות על נפש נוספת מישראל, אשר הכל מקווים כי היא תלך בדרך הישר. ברם, אין לחזות את העתיד, ויתכן כי הוא ישתמש מקיום המצוות ובכך יכריע את הכף לחובה. לפיכך, אין נמנעים מנפילת אפים באותו יום.

דף לט/א ואת אשר איננו

מנהגי ישראל - באלו מנהגים חייב אדם לדבוק

"דורות הבאים וגרים העתידין להתגייר מנין? ת"ל ואת אשר איננו". במשפט קצר זה מסבירה הגמרא, מדוע אנו, צאצאי העומדים על הר סיני, וכן גרי הצדק שהצטרפו לעמנו לאחר מכן, מחוייבים בברית ובאלה שהשביע משה את אבותינו ביום פטירתו. לא נוכחנו שם פיזית, לא נשבענו, ובכל זאת אנו מחוייבים לשבועה שנשבעו אבותינו.

נסא דברכתא

מעומקא דליבא נשגר בזאת ברכת מזל טוב לרגל השמחה השרויה במעונם של הרבנים מגידי השיעורים מבית מדרשנו

הרה"ג איתמר בר לב שליט"א
ביה"נ קייטי ה' (הספרדי) - אופקים לרגל הולדת הבת

הרה"ג יצחק בשני שליט"א
ביה"נ נאות אבי - נתיבות לרגל הולדת הבן

הרה"ג נפתלי לורבר שליט"א
ביה"נ ערלי - אשדוד לרגל הולדת הבת

הרה"ג אברהם רבינו שליט"א
ביה"מ ד תורה וחסד - יקנעם לרגל נישואי הבת

בברכת התורה ולומדיה
מאורות הדף היומי

לעילוי נשמת

הר"ר **חיים גרשון וורובל** ז"ל
ב"ר ישראל ז"ל נלב"ע כ" באב תשנ"ח
והר"ר **ישראל פרוכטר** ז"ל
ב"ר אריה ז"ל נלב"ע כ"ח באב תש"ס
תנצב"ה
הונצחו ע"י ידידנו הר"ר **עזרא וורובל**
וזוגתו מרת **יפה** שיחי-ת"א

לעילוי נשמת

סגן **יעקב משה שמואל בנימין בלום** ז"ל
ב"ר אליהו מנחם ומרים מלכה יבדלחט"א
נלב"ע כ"ד באב תשס"ג
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחי

לעילוי נשמת

מרת **שרה רבקה וסרצוג** ע"ה
ב"ר אהרן אליעזר ז"ל
נלב"ע כ"ג מנחם אב תשל"ב
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחי

הקדם והנצח

את נשמות יקיריך ז"ל

שיום הזיכרון שלהם חל בחודשים:
כסלו - טבת - שבט - אדר

בגמרא המיוחדת **"מהדורת נר תמיד"** בהוצאת **"מאורות"**

לפרטים והרשמה: (שי) טל. 03-5775307 פקס. 03-7601020

עשרות אלפי גמרות מודפסות ונלמדות לעילוי הנשמה המנוצחת בעמוד הגמרא

כי נר מצוה ותורה אור

מפרשים רבים עמלים לפרש כיצד היה בכוחם של אבותינו להישבע עבור הדורות הבאים אחריהם. השל"ה הקדוש (מסכת שבועות פרק תורה אור פ"ה, ובהרחבה, בעשרה מאמרות, המאמר השני אותיות ה-כ), והמהרש"א מסבירים זאת על פי המבואר במדרש (תנחומא פרשת ניצבים ג'. ועיי"ש ב"כלי יקר" ובמלבי"ם), שכל נשמות ישראל ונשמות הגרים העתידיים, עמדו במעמד זה ונשבעו.

מתי אדם חייב להמשיך במנהג אבותיו? ומה בדבר ההנהגות שקיבלו אבותינו על עצמם במהלך הדורות? מתי אדם חייב להמשיך ולדבוק במנהגי אבותיו? "חוות יאיר" (שו"ת סי' קכ"ו), נשאל כן על ידי יהודי, בן לאב סגפן וצדיק אשר נהג שנים רבות להתענות בכל שני וחמישי. האם, שאל הבן, עלי להמשיך בדרכו. רבי יאיר חיים בכרך זצ"ל, פרס בפניו תשובה מנומקת, כלהלן.

אל תטוש תורת אמך: אנו מכירים מנהגים שונים שהונהגו בקהילות ישראל מימים ימימה, והועברו באדיקות רבה מאב לבנו במהלך הדורות. תקנות כל קהילה מחייבות את בני אותה הקהילה, כפי שמספרת הגמרא (פסחים נ/ב) ש"בני בישן" קיבלו על עצמם שלא להשתתף ביום השוק ביום שישי, מפני כבוד השבת, ורבי יוחנן הורה לבניהם, שלא היו עשירים כמותם: "כבר קיבלו אבותיכם עליהם, שנאמר שמע בני מוסר אביך ואל תטש תורת אמך". אמור, איפוא, קבוצת אנשים המקבלים מנהגים על עצמם, מחייבים בכך את בניהם אחריהם לעולם.

אכן, "שולחן ערוך" (יו"ד סי' רי"ד סעי' ב) מתייחס למנהגי הקהילות, ופוסק על פי פוסקים קדומים: "קבלת הרבים חלה עליהם ועל זרעם, ואפילו בדברים שלא קבלו עליהם בני העיר בהסכמה, אלא שנוהגין כן מעצמם לעשות גדר וסייג לתורה. וכן הבאים מחוץ לעיר לדור שם, הרי הם כאנשי העיר, וחייבים לעשות כתקנתן".

מנהג המקום ומנהג היחיד: "חוות יאיר" מתווה קו ברור ונהיר החוצה את ים המנהגים, ומבדיל בין אלו שיש לקיימם לבין אלו שאין אדם חייב לדבוק בהם. ברור, הוא כותב, כי אין בידי אדם כלשהו להתחייב עבור חבריו, או עבור צאצאיו אחריו ללא קבלת הסכמתם. אלא שבני קהילה המקבלים מנהג על עצמם קבעו, כי בני מקום זה, שהם האחראים לו, ינהגו באופן מסוים. מכאן ואילך, כל הנולד במקום זה, או כל הבא להתגורר בו, מחוייב לנהוג במנהגי המקום. אולם, יחיד המקבל על עצמו מנהג, בניו הבאים אחריו אינם מחוייבים לו.

עם זאת, יש לזכור, כי אם יחיד קיבל מנהג על עצמו ובניו המשיכו לדבוק בו, אין הם רשאים לחדול מן המנהג, שהרי הוא הפך למנהגם שלהם [כדין כל מנהג טוב שאדם נוהג, שאין לבטלו ללא התרת נדרים, כמבואר ב"ד סי' רי"ד, עיי"ש] הגר"ש וואזנר שליט"א (שו"ת "שבט הלוי" ח"ט סי' קצ"ג) נזקק להלכה זו, במענה לשאלה הבאה שעלתה על שולחנו.

יולדת שנדרה - בני יוקדש ללימוד תורה: זוג הורים סייעו כלכלית לבנם אשר שקד על תלמודו. לימים שהורע מצבם הפיננסי של הוריו, והבן שקל לצאת משערי בית המדרש ולעסוק לפרנסתו. לפתע נזכרו הוריו, כי כאשר כרעה האם ללדת את מיודענו ותקש בלידתה, והיא נדרה, בהסכמת בעלה, כי חייו של בן זה יוקדשו ללימוד תורה! הרשאי הוא לחדול מלימודו?

ובכן, השיב הגר"ש וואזנר שליט"א, אין הוריו יכולים להדירו. אולם, אם עד כה הוא למד תורה משום נדרם של הוריו, הרי שהוא כבר קיבל **בעצמו** לנהוג כנדרם, ושוב אין זה מנהגם, קבלתם, נדרם, כי אם מנהגו שלו, קבלתו שלו. אך אם למד תורה כדרך כל בחור ישיבה המחונך לכך, אין הוא מחוייב לקבלה זו של הוריו.

קטע יומי מתוך הגליון השבועי "מאורות הדף היומי - לילדים"

מסכת שבועות דף ל"ב יום ששי י"ט באב

שבועת העדות

שם הפרק שבו אנו עוסקים הוא "שבועת העדות".
היום נברר מהי שבועה זו.
ראובן תבע את שמעון לדין וטען בפני הדיינים: "שמעון שבר את המראה של הרכב שלי". קראו לשמעון והוא טען: "לא היה ולא נברא". אמר ראובן: "יש לי עדים שראו את שמעון שובר את המראה!" כאשר פנו לעדים הם אמרו: "אנחנו? מעולם לא ראינו מאומה! על מה הוא מדבר?".
במקרה כזה התורה העניקה אפשרות לראובן לחייב את שני העדים להשבע שאינם יכולים להעיד! מטבע הדברים אדם פשוט אינו נשבע לשקר ואם אכן הם ראו את המעשה והם יכולים להעיד לטובת שמעון, הם יעידו וימנעו משבועה.

כל יום הילד שלך לומד, מוסיף ידיעות בתורה!

למנוי לגליון לילדים חייג: **1700-500-151**
חודש היכרות חינם

מסכת **עבודה זרה הוריות**

ללימוד הדף היומי עם הלכה למעשה הצטרפו לרבבות לומדי הדף היומי עם **"מאורות ההלכה"** הלכות יין נסך, טבילת כלים, עבודה זרה, פת עכו"ם, בישולי עכו"ם וחלב עכו"ם.

חדש ממאורות!

49 ₪ ליחידה מבצע! 10+2 גמרות מתנה*

הדפסה בהירה וחדשה מאורות ההלכה

לפרטים והזמנות: 1-700-500-151

להשיג במוקדי ההפצה בלבד (לא ניתן להשיג בחנויות הספרים) משרדי מאורות - בני ברק: רח' וגמן 1 (פינת חתם סופר 5) **רכסים:** רח' הזית 7 טל. 04-9040949

ובמוקדי המכירה בתאום מראש: **קריית ספר:** משפ' גלינסקי 3184000-057 **אלעד:** משפ' שטרני 9073145-03 **פתח תקוה:** משפ' אורלינסקי 9341170-03 **בית שמש:** נחמלי 092-9921948 **נתניה:** משפ' ויינברג 057-3110956 **ביתר:** משפ' נפחא 02-5807511 **כרמיאל:** משפ' פורטוני 077-3009013

*למזמינים עד א' אלול תש"ע